

Per aangetekend post en per e-mail

Provinsje Fryslân en Wetterskip Fryslân
p/a Postbus 20120
8900 HM Leeuwarden

Betreft: Zienswijze Ontwerp-Veenweideprogramma 2021-2030 "Foarút mei de Fryske Feangreiden".

Ysbrechtum, 14 januari 2021

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij wens ik namens Het Friesch Grondbezit, te dezer zake domicilie kiezende ten kantore van Van Eysinga & Oostra c.s. te Ysbrechtum (Postbus 254, 8600 AG Sneek) van de gelegenheid gebruik te maken om een zienswijze in te dienen tegen het Ontwerp-Veenweideprogramma 2021-2030 "Foarút mei de Fryske Feangreiden (hierna: ontwerp).

Het Friesch Grondbezit (hierna: HFG) vertegenwoordigt de belangen van haar leden die percelen landbouwgrond in bezit hebben, gelegen binnen het projectgebied van het veenweideprogramma. Deze percelen worden door de leden zelf geëxploiteerd, dan wel zijn in pacht of erfpacht uitgegeven aan agrarische ondernemers.

De zienswijze die door de 7 landbouwpartijen, zijnde Agrarische Jongeren Friesland, Federatie Polderbelangen Friesland, Feriening Biologyske Boeren Fryslân, Het Friesch Grondbezit, Land- en Tuinbouw Organisatie (LTO) Noord, de Nederlandse Melkveehouders Vakbond en de in het Fries Kollektievenberied samenwerkende agrarische collectieven is ingediend dient hier als herhaald en ingelast te worden beschouwd.

Hierbij wil HFG nog enkele algemene zienswijzen indienen, alsmede meer specifiek op de bijlage "Uitgangspunten voor nadeelcompensatie bij peilwijzigingen veenweidevisie" van het ontwerp Veenweideprogramma 2021-2030 ingaan.

Algemeen

HFG vraagt aandacht voor het respect voor eigendom. Grondeigenaren zijn in principe bereid mee te werken aan gebiedsplannen, maar wel op basis van vrijwilligheid en tegen redelijke en billijke voorwaarden.

Correspondentieadres: Postbus 254, 8600 AG Sneek
Bezoekadres: "Epema State" - Epemawei 8, 8633 KS Ysbrechtum

Telefoon (0515) 238700 - Fax (0515) 238701 - E-mail info@vaneysinga-oostra.nl - Website www.vaneysinga-oostra.nl
KvK-nr: 01152242 - BTW-nr.: NL 8099.38.893.B01

De kosten voor de uitvoering van het ontwerp bedragen meer dan een half miljard euro. Op dit moment is er circa 67 miljoen beschikbaar. De waardedaling van de grond alleen is berekend op afgerond € 225 miljoen, er is dus een groot tekort. HFG staat dan ook achter het principe 'Geen geld, geen Zwitsers'. Grondeigenaren, zowel (erf)verpachters als eigenaar-gebruikers mogen niet aan de ketting worden gelegd met heftige peilmaatregelen als er geen geld is voor een goede compensatie van grond en maatregelen om de grondeigenaren en agrariërs toekomstperspectief te geven.

Het ontwerp voorziet een cruciale rol voor het landgoedmodel als samenwerkingsvorm. HFG is van mening dat het landgoedmodel van grote waarde kan zijn voor diverse opgaven waarvoor Nederland staat. HFG is dan ook blij dat het ontwerp de rol van het landgoedmodel herkent en erkent. Landgoederen zijn van oudsher maatschappijen in het klein. Binnen een landgoed is veelal sprake van een samenhang van functies en is landbouw meer in balans met en onderdeel van natuur en landschap maar is er ook ruimte en aandacht voor recreatie en andere ruimtelijke aspecten en is de bedrijfsvoering mede gericht op instandhouding van cultureel erfgoed.

HFG heeft consequent aandacht gevraagd voor de vermogenswaardedaling van veenweiden en het belang van een schaderegeling voordat maatregelen worden genomen om bodemdaling tegen te gaan. Compensatie voor de nadelige effecten op de waarde van de grond moet aan de voorkant worden geregeld. De grondeigenaar wenst aan de voorkant maximale duidelijkheid aangaande de exploitatie nu maar zeker voor de toekomst van zijn bedrijf en wil niet tijdens "de wedstrijd" geconfronteerd worden met veranderende spelregels, discussies en verrassingen. HFG is daarom blij dat er een systematiek voor de vrijwillige afwaardering van gronden wordt ontwikkeld om op één moment de waardedaling van de grond te compenseren vanwege beperkingen in gebruiksmogelijkheden. HFG wordt graag betrokken bij de uitwerking van deze plannen.

Voor de verpachtende grondeigenaar heeft de vermogenswaardedaling ook consequenties die voortvloeien uit de landelijk vastgestelde normwaarde van de verpachte grond. Voor de veenweidegebieden zal redelijkerwijs met een lagere normwaarde voor de vermogensrendementsheffing gerekend moeten worden, dit ter voorkoming van oneerlijke belastingdruk.

Van diverse grondeigenaren heeft HFG het signaal gekregen dat het kaartmateriaal behorende bij het ontwerp niet klopt en dat deze niet overeenkomt met de feitelijke situatie. In sommige gevallen zijn gronden ten onrechte als veen gekwalificeerd. Derhalve dient alvorens het ontwerp wordt vastgesteld, het kaartmateriaal tot in de kleinste details op orde te zijn.

Bijlage "Uitgangspunten voor nadeelcompensatie bij peilwijzigingen veenweidevisie"

Bij besluiten of maatregelen die vernatting van landbouwgronden tot gevolg hebben is het gebruikelijk dat bij het opstellen van een inrichtingsplan eerst wordt uitgegaan van een vrijwillige overeenkomst tussen betrokken partijen. En hoewel dat ook altijd basis is geweest in de gesprekken (klankbordgroepen, commissies etc.) wordt aan de uitwerking van een dergelijke vrijwillige overeenkomst, die de kans op een bij grondeigenaren gedragen realisatie aanzienlijk vergroot, in de bijlage: "Uitgangspunten voor nadeelcompensatie bij peilwijzigingen veenweidevisie" (hierna bijlage) geen aandacht besteed maar meteen gekozen voor het ver juridiseren van het proces, een gemiste kans in een proces waar het hebben van draagvlak van grondeigenaren o zo noodzakelijk is.

HFG wil hierbij een toelichting geven op hoe omgegaan dient te worden met nadeelcompensatie bij vernatting van landbouwgronden als gevolg vandoor een waterschap genomen besluiten of maatregelen, in dit geval het besluit zijn tot aanpassing van het waterpeil.

Het streven van het waterschap dient hierbij te zijn om schade ten gevolge van deze maatregel te voorkomen. Het waterschap dient te werken conform het stappenplan zoals opgenomen in bijlage 1, in deze genaamd de "Ladder van Malta".

Indien de schade niet voorkomen kan worden, dient de schade te worden gecompenseerd, hiervoor heeft het waterschap twee regelingen:

1. Procedureverordening nadeelcompensatie: deze regelt de procedurele kant. In de Procedureverordening is beschreven aan welke vereisten een aanvraag om nadeelcompensatie moet voldoen en hoe deze aanvraag door het waterschap moet worden behandeld.
2. Beleidsregel nadeelcompensatie: regelt de inhoudelijk kant. De beleidsregel beschrijft de wijze waarop het waterschap inhoudelijk besluit op aanvragen om nadeelcompensatie.

Als schade niet te voorkomen is, dient het waterschap over gaan tot nadeelcompensatie (schadevergoeding) in geld. In bijzondere gevallen kan het waterschap ook een vergoeding in een andere vorm toekennen. Er zijn twee manieren om te komen tot nadeelcompensatie (zie het figuur in bijlage 2), te weten:

- a. **Actief:** middels een vrijwillige overeenkomst;
- b. **Passief:** middels een verzoek tot nadeelcompensatie na het onherroepelijk worden van het besluit waardoor de natschade ontstaat.

Voor de bepaling van de hoogte van schadevergoeding zal altijd gewerkt dienen te worden met de beleidsregel nadeelcompensatie vernatting.

Ad. a: Vrijwillige overeenkomst (uitgangspunt)

Tijdens het opstellen van het inrichtingsplan stelt het waterschap in overleg met de benadeelde een concept vrijwillige overeenkomst op. Zodra het inrichtingsplan gereed is neemt het bestuur van het waterschap een besluit over het projectplan (of peilbesluit) waarmee het plan definitief wordt en over gaat naar de uitvoeringsfase. Zodra het projectplan of het peilbesluit onherroepelijk is, is ook de overeenkomst tot nadeelcompensatie in principe definitief. Daar een private overeenkomst meer ruimte biedt dan de bestuursrechtelijke schadevergoeding, zal het eigen risico beperkt zijn en normaal maatschappelijk risico niet aanwezig.

Ad. b: Verzoek tot nadeelcompensatie door benadeelde

Als er geen vrijwillige overeenkomst tot stand komt kan een benadeelde na het onherroepelijk worden van het besluit waardoor de natschade ontstaat, een verzoek indienen tot nadeelcompensatie. Waaraan een aanvraag moet voldoen en hoe de procedure verloopt is omschreven in de eerdergenoemde procedureverordening nadeelcompensatie. Na de uitvoering van het genomen besluit kan een benadeelde nog een verzoek doen tot nadeelcompensatie. Dit kan in beginsel tot vijf jaar na de dag waarop de schade zich heeft geopenbaard dan wel nadat de benadeelde redelijkerwijs

op de hoogte had kunnen zijn van de schade, doch uiterlijk tot twintig jaar na de schadeveroorzakende gebeurtenis.

Het waterschap zal al dan niet met inschakeling van een schadeadviescommissie, een besluit dienen te nemen over het verzoek. Als de benadeelde het niet eens is met het besluit kan hij een bezwaar indienen en daarna eventueel in beroep gaan.

Ook na de uitvoering van het genomen besluit kan een benadeelde nog een verzoek doen tot nadeelcompensatie op basis van de procedureverordening nadeelcompensatie en de daarbij behorende beleidsregels. Ook gedurende de procedure tot vaststellen nadeelcompensatie kunnen partijen een private overeenkomst sluiten ter vervanging en tot meerdere zekerheid van de wijziging.

Het uitgangspunt dient dus te zijn dat het waterschap in goed overleg met de eigenaar tot overeenstemming komt over de hoogte van de schadevergoeding. Deze schadevergoeding is maatwerk en voor iedereen anders.

Welke vergoedingen zijn mogelijk?

In veel gevallen gaat het om voortzetting van het gebruik voor landbouw in de vorm van landbouw met een beperking. Dit is bijvoorbeeld het geval bij situaties waarbij de grond te maken krijgt met natschade door het aanpassen van het waterpeil. Als de grond een natuurfunctie krijgt, is het mogelijk als eigenaar natuurdoelen te realiseren. Dit wordt particuliere natuurrealisatie genoemd. Soms is de provincie bereid om de grond in het uitwerkingsgebied aan te kopen. Waar mogelijk wordt op verzoek vervangende grond aangeboden, dit kan uiteraard alleen als er vervangende grond beschikbaar is.

Volledige schadeloosstelling of nadeelcompensatie?

De hoogte van de schadeloosstelling is afhankelijk van de maatregelen die op de grond moeten worden uitgevoerd. Het is ook mogelijk dat er op de grond geen maatregelen worden uitgevoerd, maar dat er effecten zijn van maatregelen die op andere gronden worden uitgevoerd.

Als de bestemming van de grond moet wijzigen van landbouw naar natuur, of dat landbouw zo wordt beperkt doordat de normatieve agrarische productie met meer dan 30% afneemt, wordt er een volledige schadeloosstelling aangeboden volgens de systematiek van de Onteigeningswet. In alle andere gevallen komt de regeling nadeelcompensatie in beeld. Bijvoorbeeld: er mag minder worden bemest en/of er mag geen drainage worden aangelegd. Ook kunnen er effecten (bijvoorbeeld: natschade) op gronden ontstaan door maatregelen die op gronden in de omgeving worden uitgevoerd.

Wat houdt de beleidsregel nadeelcompensatie in?

Er dient een "Beleidsregel nadeelcompensatie Ontwikkelopgave Veenweideprogramma Fryslân" te worden opgesteld waarin wordt beschreven hoe een verzoek om schadevergoeding moet worden ingediend en hoe deze wordt behandeld. Voor een duidelijk voorbeeld hiervan wordt verwezen naar de "Beleidsregel nadeelcompensatie Ontwikkelopgave Natura 2000 Overijssel 2017".

Wordt alles vergoed of is er ook een drempel voor normaal maatschappelijke risico?

Via de regeling nadeelcompensatie wordt alleen de schade vergoed die uitgaat boven het zogenaamde normaal maatschappelijke risico. Dit is een in Nederland gangbare werkwijze voor de vergoeding van schaden als gevolg van overheidswerken en waarbij niet ingegrepen wordt op het eigendomsrecht. De

hoogte van het normaal maatschappelijke risico is 2% voor de vermogensschade en 10% voor de inkomensschade. In de bijlage wordt gesproken over een in mindering brengen van een maatschappelijk risico van 5% voor vermogensschade, de wettelijke 2% wordt niet vermeld. Uit jurisprudentie blijkt dat 5% maatschappelijk risico wordt gehanteerd bij een normale maatschappelijke ontwikkeling die in de lijn der verwachtingen lag. Uit beleidsregels bij andere waterschappen blijkt dat er 2% maatschappelijk risico wordt gehanteerd voor vermogensschade door vernattingsschade.

Voor schade die ontstaat als gevolg van het opleggen van een gedoogplicht of een minnelijke overeenkomst met een kwalitatieve verplichting waarbij de maatregel ingrijpt op het eigendomsrecht, geldt geen drempel voor normaal maatschappelijke risico. Deze schade wordt volledig vergoed. In de bijlage wordt deze uitzondering voor volledige schadevergoeding niet vermeld.

Hoe ziet dat er in de praktijk uit?

De hoogte van de vermogens- en inkomensschade is afhankelijk van de te nemen maatregelen, de huidige bedrijfsvoering en de bedrijfsspecifieke zaken. Kortom, hiervoor is maatwerk noodzakelijk.

Er kan ook sprake zijn van een voordeel, bijvoorbeeld indien een droogtegevoelig perceel meer opbrengst geeft door peilverhoging. In de bijlage voordeelverrekening genoemd, in dat geval wordt dit voordeel verrekend met de te vergoeden schade. Echter de bewijslast hiervan ligt bij het waterschap. Door middel van proeven in het verleden is gebleken dat dit soort voordeel niet wordt verkregen bij afname van droogteschade.

Kosten deskundigen bijstand

In de bijlage wordt vermeld dat de kosten gemaakt voor het inschakelen van juridische en andere deskundige bijstand, voorafgaand aan het conceptadvies, niet voor vergoeding in aanmerking komen, dit is niet correct. De kosten die gemaakt worden voor het inschakelen van een deskundige komen voor vergoeding in aanmerking en maken onderdeel uit van de schadevergoeding. De vergoeding voor deze deskundige is afhankelijk van de hoogte van de totaal berekende schadevergoeding.

Ik behoud mij het recht voor deze zienswijze in een later stadium nader aan te vullen en/of te motiveren.

Ik hoop u voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Namens vereniging Het Friesch Grondbezit

S.A. Bruinsma

Bijlage 1

De ladder van Malta ziet er als volgt uit:

Stap 1: Stand still creëren: vaststellen van de dubbelfunctie (hydrologische beschermingszone veenweidegebieden op natte graslanden);

Stap 2: Mogelijkheden voor herstel verkennen: (her)beoordelen van de fysieke uitvoerbaarheid van hydrologische stand still van te beschermen veenbodems;

Stap 3: Schade voorkomen door functieverandering (afwaardering), goede gebiedsindeling en kavelruil;

Stap 4: Ondervangen van schade met inrichtingsmaatregelen. Indien dit niet mogelijk is:

Stap 5: Compenseren van de schade met een vrijwillige overeenkomst. Indien dit niet mogelijk is:

Stap 6: Tegemoetkomen in de schade bij onvrijwillig uitvoeren van maatregelen of onteigening.

Bijlage 2

